

HÖGSTA DOMSTOLENS DOM

meddelad i Stockholm den 10 december 2019

Mål nr

B 6140-18

PARTER

Klagande

AM

Offentlig försvarare: Advokat JM

Ombud och offentlig försvarare genom substitution: Advokat EP

Motpart

Riksåklagaren

Box 5553

114 85 Stockholm

SAKEN

Stöld

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Göta hovrätts dom 2018-11-20 i mål B 3000-18

DOMSLUT

Högsta domstolen förklarar att den gärning som hovrätten har funnit styrkt är att bedöma som ringa stöld enligt 8 kap. 2 § brottsbalken.

Högsta domstolen ändrar hovrättens dom i fråga om påföljden på så sätt att den bestäms till 120 dagsböter på 170 kr.

JM ska få ersättning av allmänna medel för försvaret av AM i Högsta domstolen med 8 625 kr. Av beloppet avser 6 900 kr arbete och 1 725 kr mervärdesskatt. Staten ska svara för kostnaden.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN M.M.

AM har yrkat att den gärning som hovrätten har dömt honom för ska rubriceras som ringa stöld, att påföljden ska lindras samt att han ska befrias från skyldigheten att till staten återbetala kostnaden för försvararen i tingsrätten eller att återbetalningsskyldigheten i vart fall ska sättas ned.

Riksåklagaren har motsatt sig ändring av hovrättens dom.

Högsta domstolen har meddelat de prövningstillstånd som anges i punkterna 3 och 13.

DOMSKÄL**Bakgrund**

1. AM åtalades för stöld som bestod i att han den 18 maj 2018 olovligen tagit varor till ett värde av 1 142 kr i butiken Överskottsbolaget i Växjö. Han erkände gärningen men ansåg att den skulle bedömas som ringa stöld. Den rådande värdegränsen på 1 000 kr mellan stöld och ringa stöld borde enligt AM höjas med hänsyn till utvecklingen av konsumentprisindex.

2. Tingsrätten dömde AM för stöld till villkorlig dom och dagsböter. Hovrätten har fastställt tingsrättens domslut.

Vad målet gäller

3. Högsta domstolen har beviljat prövningstillstånd i frågan om den gärning som hovrätten funnit styrkt är att bedöma som stöld enligt 8 kap. 1 § brottsbalken eller ringa stöld enligt 8 kap. 2 § brottsbalken. Frågan om prövningstillstånd rörande påföljden förklarades samtidigt vilande.

Stöld och ringa stöld

4. Enligt 8 kap. 1 § brottsbalken döms den som olovligen tar vad annan tillhör med uppsåt att tillägna sig det, om tillgreppet innebär skada, för stöld. Är brottet, med hänsyn till det tillgripnas värde och övriga omständigheter vid brottet, att anse som ringa ska det enligt 8 kap. 2 § brottsbalken bedömas som ringa stöld. Ringa stöld hade tidigare brottsbenämningen snatteri (se prop. 2016/17:131 s. 70 ff. och 91).

5. Frågan om ett stöldbrott är att anse som ringa ska bedömas utifrån samtliga omständigheter vid brottet. När det gäller butikstillgrepp är dock enligt rättspraxis värdet av det tillgripna i allmänhet avgörande för rubriceringen (se bl.a. NJA 1985 s. 384, NJA 1990 s. 743 och NJA 1994 s. 699).

6. I rättsfallet NJA 1990 s. 743 fann Högsta domstolen att den vid butikstillgrepp tillämpade värdegränsen mellan stöld och snatteri, som dittills hade legat omkring 600–700 kr, med hänsyn till det försämrade penningvärdet lämpligen kunde dras vid ett värde av omkring 800 kr.

7. Värdegränsen aktualiserades på nytt i rättsfallet NJA 1994 s. 699. Högsta domstolen uttalade att värdegränsen borde justeras när det är påkallat till följd av förändringar i penningvärdet. Den borde dock inte fortlöpande

skifta i takt med sådana förändringar. Det bedömdes ändamålsenligt att ändra gränsen när en höjning till omkring 1 000 kr var motiverad. Högsta domstolen konstaterade dock att om man utgår från förändringarna i konsumentprisindex, så motsvarade 800 kr vid tidpunkten för 1990 års avgörande ännu inte 1 000 kr. Värdegränsen höjdes därför inte.

8. I rättsfallet NJA 2003 s. 495 prövade Högsta domstolen återigen om värdegränsen skulle höjas. Domstolen ansåg emellertid att prisutvecklingen dittills inte motiverade en höjning.

9. Högsta domstolen konstaterade därefter i rättsfallet NJA 2009 s. 586 att prisutvecklingen hade fortsatt att förändras efter 2003 års avgörande och att konsumentprisindex hade stigit så mycket att en höjning av värdegränsen till 1 000 kr var motiverad.

Det är motiverat att höja värdegränsen

10. Efter 2009 års avgörande har penningvärdet fortsatt att förändras. Konsumentprisindex har stigit så att 800 kr i december 1990 överstiger 1 250 kr i dagens penningvärde.

11. Det framstår nu som lämpligt med en höjning av värdegränsen vid butikstillgrepp till 1 250 kr.

Bedömningen i detta fall

12. Värdet av de varor som AM har tillgripit uppgår till 1 142 kr. Det har inte kommit fram några förmildrande eller försvårande omständigheter. Gärningen ska därmed – med en värdegräns vid butikstillgrepp om 1 250 kr – bedömas som ringa stöld. Den fråga som ställs i prövningstillståndet ska besvaras i enlighet med vad som nu anförs.

13. Högsta domstolen har vid denna bedömning beviljat prövningstillstånd rörande påföljden.

14. Påföljden för ringa stöld är böter eller fängelse i högst sex månader. Det finns inte skäl att döma till någon annan påföljd än böter. Antalet dagsböter bör bestämmas till 120.

15. Prövningstillstånd har inte beviljats rörande AMs återbetalnings-skyldighet mot staten. Hovrättens dom i den delen står alltså fast.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Johnny Herre, Agneta Bäcklund, Ingemar Persson, Eric M. Runesson och Cecilia Renfors (referent)
Föredragande justitiesekreterare: Malin Hjalmarson